

vergadering **C176**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 16 maart 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'Nulmeting herkomst leerkrachten in het Vlaamse onderwijs' – 1607 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het nieuwe programmatie-model voor hogescholen – 1622 (2022-2023)	7
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de besparing van een half miljard euro op de onderwijsbegroting door het lerarentekort – 1643 (2022-2023)	10
VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verminderde aantal uren geschiedenis in het Gemeenschapsonderwijs – 1718 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de mogelijke schrapping van uren geschiedenis en aardrijkskunde in het GO! – 1851 (2022-2023)	17
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het vereiste taalniveau voor onderwijspersoneel – 1828 (2022-2023)	23

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de 'Nulmeting herkomst leerkrachten in het Vlaamse onderwijs' – 1607 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): In 2021 werd de 'Nulmeting herkomst leerkrachten in het Vlaamse onderwijs' gepubliceerd. Daarin zijn gegevens van de jaren 2013, 2016 en 2019 terug te vinden. Ondertussen zijn we anderhalf jaar na de publicatie. In het antwoord op een recente schriftelijke vraag van Hilâl Yalçın gaf u aan dat de tweede meting in 2022 afgenomen werd en de resultaten gepubliceerd zouden worden in 2023.

Volgens het regeerakkoord engageert de Vlaamse Regering zich om het leerkrachtenkorps diverser te maken. Ik citeer: "Het lerarenkorps moet een betere weerspiegeling van de maatschappij worden. We moeten ernaar streven dat ons lerarenkorps diverser is als geheel, zowel op het vlak van geslacht als achtergrond." In de beleidsnota Onderwijs wordt dit engagement bevestigd. Meer diversiteit in de leraarskamer is aan te moedigen, niet alleen als een remedie voor het acute leerkrachtentekort, maar vooral opdat alle kinderen en jongeren rolmodellen zouden kunnen vinden in hun leerkrachten.

Hoewel er volgens de nulmeting tussen 2013 en 2019 een stijgende trend van leerkrachten met een buitenlandse herkomst waar te nemen is, staat het aantal nog niet in verhouding tot de bredere samenleving. Om ervoor te zorgen dat bij de volgende meting de aantallen blijven stijgen, zal actie ondernomen moeten worden.

Welke acties hebt u al ondernomen op basis van de cijfers van de nulmeting om het leerkrachtenkorps diverser te maken?

Welke plannen hebt u deze legislatuur nog? Met welke partners bent u hierover eventueel in gesprek?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In eerste instantie probeer ik natuurlijk vooral zoveel mogelijk mensen warm te maken voor een job in het onderwijs, ongeacht afkomst of achtergrond.

Specifiek rond diversiteit, en los van het gegeven dat schoolbesturen een autonoom wervings- en personeelsbeleid hebben, hebben we ter zake met de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een seminarie georganiseerd over diversiteit in schoolteams, met als bedoeling alle onderwijspartners aan te zetten om meer na te denken over en meer in te zetten op diversiteit. Maar ook bij onze beleidsinitiatieven, zoals de campagne 'Lesgeven is alles geven' en de imagocampagne voor het lerarenberoep, schenken we voldoende aandacht aan diversiteit. Recent lanceerden we ook de Openschooldagen.

We hebben ook een aantal pilootprojecten ter versterking van de lerarenopleidingen. Eén project focust heel specifiek op multiculturaliteit en het versterken van diversiteitscompetenties bij leraren, leraren in opleiding en lerarenopleiders.

Ten slotte ontplooiën we in samenwerking met verschillende organisaties ook initiatieven om diversiteit in het lerarenkorps te stimuleren. Denk aan LEVL en de

initiatieven gericht op toeleiding naar opleidingen van hogeronderwijsinstellingen, middenveldorganisaties enzoverder.

Dat zijn enkele voorbeelden van concrete initiatieven die we genomen hebben.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, uit de cijfers van de vorige meting, die mevrouw Yalçin opvroeg, bleek dat het lerarenkorps voor 6,4 procent is samengesteld uit mensen met een diverse achtergrond, terwijl 25 procent van de bevolking een diverse achtergrond heeft. We zijn dus nog ver van die afspiegeling van de maatschappij waar u met het regeerakkoord naar streefde. Dan zijn de genomen initiatieven volgens mij toch niet bijzonder uitgebreid en toereikend.

U begint eerst en vooral al met een nuance: u probeert om zoveel mogelijk mensen naar de lerarenopleiding te krijgen, en scholen kunnen autonoom aanwerven. Dan zegt u dat u initiatieven neemt om de diversiteitscompetenties te versterken in de lerarenopleidingen, maar dat is eerder om ervoor te zorgen dat leerkrachten kunnen omgaan met diversiteit. Maar daarmee is het vraagstuk hoe we mensen met een diverse achtergrond naar het onderwijs kunnen krijgen, totaal niet beantwoord.

Over toekomstige plannen of initiatieven hebt u bijzonder weinig gezegd. Zitten er nog andere initiatieven in de pijplijn? Ziet u mogelijkheden om met andere partners te proberen samen te werken om die diversiteit aan te zwengelen? Zo ja, met welke partners?

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (cd&v): Bedankt, mevrouw Yalçin, om dit onderwerp opnieuw onder de aandacht te brengen.

Het is inderdaad zo dat dit in het regeerakkoord is opgenomen en dat hier aandacht aan geschonken wordt in de beleidsnota Onderwijs. Het klopt ook dat we op dit moment een lerarenkorps hebben dat verre van een ideale weerspiegeling is van onze samenleving. Ik heb hierover ook al een aantal vragen aan u gesteld, minister.

Het staat buiten kijf dat de meerwaarde van rolmodellen toch duidelijk is. Die rol wordt in de literatuur bevestigd. Er zijn inderdaad al een klein aantal stappen gezet, maar ik denk dat we daar toch nog doortastender in mogen zijn.

Ik ben hier nog niet zo heel erg lang, maar mijn voorganger, huidig minister Brouns, heeft hier in het verleden ook al vragen over gesteld. Ik heb wat zitten opzoeken. In maart 2021 verwees u al naar de projectoproep voor de lerarenopleiding, waar ook een luikje 'diversiteit' in opgenomen was. Ik ga ervan uit dat dat is wat u hier nu aanhaalt. U maakte toen duidelijk dat het over één project gaat dat in die zin opgestart is. Misschien is het interessant om dat project als een 'good practice' in het veld bekend te maken.

Daarnaast is er ook een zeer stevig advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), uit augustus 2020, genaamd 'Diversiteit binnen het onderwijzend personeel', waarin de raad heel duidelijk aan de Vlaamse Regering vraagt om werk te maken van een divers lerarenkorps. Daarin stonden vijf aanbevelingen, die ik hier nu niet ga opsommen, maar het is misschien interessant om aan u te vragen welke aanbevelingen u destijds onderschreef of momenteel nog onderschrijft en welke initiatieven u hiertoe hebt genomen of nog zult nemen.

Ik maak een paar zijspiongetjes. We hebben sinds enige tijd een onderwijsambassadeur. Ofwel is het mij ontgaan, maar ik heb niet echt zicht op de

initiatieven in haar pakket, ook niet rond diversiteit. Misschien is dit wel een uitgelezen kans voor de onderwijsambassadeur om in haar rol aandacht te schenken aan diversiteit in het lerarenkorps.

De communicatiecampagne 'Lesgeven is alles geven' houdt vormelijk rekening met aandacht voor diversiteit, maar is hier een evaluatie op gebeurd, minister? Bereikt het spotje het beoogde doel? Komt het binnen bij die jongeren die leerkracht zouden willen worden?

Ten slotte, minister, u hebt al eerder gesteld dat er bij ondervertegenwoordigde groepen winst te boeken valt in het kader van het lerarenkorps. Ik hoop uit de grond van mijn hart dat u daar in de rest van deze regeerperiode stappen toe zult zetten.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik zou zelf ook nog kort willen tussenkomen. *(Opmerkingen van Jean-Jacques De Gucht)*

Oh, mijnheer De Gucht, u wilde ook nog tussenkomen? Ik zal u na mij aan het woord laten. U stak uw hand zo schuchter omhoog. Dat ben ik niet van u gewend. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Het is een schuchtere jongen, inderdaad.

Goed, ik heb hier vele goede suggesties gehoord om de onderwijsvloer diverser te maken, zodat die een betere afspiegeling is van de maatschappij. De suggesties betreffen vooral de korte termijn, maar ik denk dat de minister de belangrijkste maatregel al genomen heeft, en die werkt op de lange termijn: de KOALA-test (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid). Daarmee detecteren we op heel jonge leeftijd welke leerlingen nog onvoldoende Nederlands spreken. Alles staat of valt met de kennis van het Nederlands. Er is een heel grote groep die afhaakt en u zei net, mevrouw Yalçın, dat daar winst te boeken valt. Wel, voor mij valt er daar winst te boeken: leerlingen die we zo kunnen bijhalen en aanmoedigen om daarna richting onderwijs verder te studeren. Dat is een zeer belangrijke maatregel, denk ik.

Verder wil ik de discussie niet verengen tot 'diverse achtergrond', want er is ook een enorm sterke vervrouwelijking in het onderwijs. Als we een afspiegeling willen van de maatschappij, rolmodellen, dan hebben we ook meer mannen nodig. In 2002-2003 was het aandeel vrouwen werkzaam in het onderwijs 65 procent. Dat is vorig schooljaar opgelopen tot 74 procent, in het basisonderwijs zelfs 87 procent. Als we spreken over rolmodellen in de klas, dan zou ik zeker willen oproepen om meer mannen aan te moedigen de stap naar het onderwijs te zetten. Misschien kan daar ook nog een apart filmpje rond worden gemaakt, minister.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Enigszins schuchter moet ik u zeggen dat ik de link tussen de KOALA-test en een diverser lerarenkorps niet zie. 'Honestly, I don't get it', om het in het Engels te zeggen, de wetenschapstaal waarin we samenwerken. Ik zie het niet. Ik zie taal en de kennis van het Nederlands als belangrijke gegevens, maar de link tussen leerkrachten met een diverse achtergrond en de KOALA-test, die zie ik niet. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Ja, dan zijn er overal links tussen te vinden. Dat we een weinig divers lerarenkorps hebben, zou dan te wijten zijn aan het feit dat die allemaal geen Nederlands kennen. Quod non.

Dat gezegd zijnde, wat verstaan we hier precies onder mensen met een andere achtergrond? Hoe meten we dat? Ik vraag mij dat altijd af. Laatst las ik een artikel waarin stond dat we sinds de jaren 90 in een diverser Vlaanderen leven, in cijfers

uitgedrukt. Allochtonen waren dan die kinderen van wie een van beide ouders in Vlaanderen is ingeweken. Gaat het in dezen over hetzelfde of over mensen van wie een verre voorouder ooit naar België is gekomen? Het is geen cynische opmerking, ik vraag me gewoon af hoe we die diversiteit zien. Is iemand van de vierde generatie nog altijd iemand met een diverse achtergrond of is dat een Vlaming? Voor mij is zo iemand een Vlaming. *(Opmerkingen van Hilâl Yalçın)*

De voorzitter: Kom kom, mijnheer De Gucht, rond af en stel uw vraag aan de minister.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik denk dat het belangrijk is om daarop in te zetten. Ik ben persoonlijk al tevreden dat we niet begonnen zijn met te zeggen dat we, om die diversiteit naar boven te halen, bepaalde religieuze kentekens naar boven moeten halen. *(Opmerkingen)*

Ah, u ging dat nog zeggen. Dan is dat bij dezen ook gebeurd.

Ik denk dat het vooral belangrijk is dat we daar positief tegenover staan, maar de links die we hier leggen, vind ik raar en bijzonder.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Diversiteit is ongelooflijk belangrijk in het onderwijs. Dat heb ik gemerkt als leerkracht en later ook als directeur.

Ik spring nu even in de bres voor de minister. We zitten met een lerarentekort, en de instroom is sowieso al niet evident. Ik wil mij anderzijds ook aansluiten bij collega De Gucht. We moeten alles zo ruim mogelijk bekijken, maar ook beseffen dat we vandaag geen luxe hebben op het vlak van instroom.

Wat rolmodellen betreft en het leskrijgen van bijvoorbeeld een man of vrouw: zeker in het basisonderwijs is dat heel belangrijk voor de ontwikkeling van het kind. Maar ik vrees een beetje dat het niet zo evident is in de huidige situatie, dat we gewoon de luxe niet hebben. Dat is toch ook een aandachtspunt dat we daarin zeker voor ogen moeten houden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat betreft mensen met een buitenlandse herkomst, daarvoor hebben we sinds 2016 een gangbare definitie die algemeen wordt gebruikt: "Een personeelslid is van buitenlandse herkomst als deze persoon een niet-Belgische nationaliteit heeft bij de geboorte of indien minstens een van de ouders een niet-Belgische geboortenationaliteit heeft." Dat is een definitie die binnen Bestuurszaken is ontwikkeld en die desgevallend, in geval van discussie, ook door de minister van Binnenlands Bestuur kan worden aangepast.

Nu, wat de grond van deze materie betreft, ben ik natuurlijk blij met elke nieuwe leerkracht, ongeacht geslacht, afkomst of wat dan ook.

Als het gaat over diversiteit, denk ik dat de grootste winst zit in de instroom via de lerarenopleiding. Daarom vind ik het zinvol om nog enkele maatregelen te nemen die gericht zijn op leerlingen in het secundair onderwijs. Een eerste maatregel is dat iedereen in het onderwijs wat meer reclame maakt voor jobs in ons onderwijsveld en om wat minder onze eigen ruiten in te gooien.

Twee, deze week heb ik het concept van Open Scholendag gelanceerd – we kennen al de Open Bedrijvendagen en Open Monumentendagen. Op vrijdag 12 mei willen we Open Scholendag gestalte geven, waarbij we ons richten tot zijinstromers, die kunnen komen proeven van het lesgeven, maar ook tot leerlingen van het vijfde of zesde jaar secundair onderwijs, die ook eens voor de klas kunnen komen staan

en zo kunnen komen proeven van het lesgeven. Misschien is het wel iets voor hen. We nodigen dus alle scholen uit om hun poorten wagenwijd open te zetten voor die Open Scholendag.

De campagne 'Lesgeven is alles geven' is trouwens niet stopgezet. Die campagne zal rond deze tijd weer opflakkeren, op sociale media, omdat dit het moment is waarop laatstejaars studiekeuzes maken. Die timing is heel bewust gekozen.

Drie, de projecten in het kader van de lerarenopleiding, daarvan is het de bedoeling dat we de goede praktijken ook gaan exporteren. Er is een pilootproject dat heel specifiek gericht is op diversiteit en het is de bedoeling, mits positief geëvalueerd, om dat te exporteren richting andere geïnteresseerden.

De ambassadeur mogen jullie zeker nog eens uitnodigen. Zij was gisteren ook te gast. Zij zorgt mee voor de ondersteuning en uitrol van de Open Scholendag.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, de afbakening staat op pagina 1 van de nulmeting, dus die is duidelijk.

Mijnheer Vandenberghe, waarom vinden wij dat er toch extra inspanningen moeten worden geleverd? Wij zitten met een enorme vijver die op dit moment nog niet bevestigd wordt. Hetzelfde geldt voor mannen. We moeten zoveel mogelijk mensen naar het onderwijs krijgen, en dan moeten we bekijken waar er nog winst te boeken valt. Dat is voor ons die groep, net omdat die representativiteit en herkenbaarheid zo belangrijk zijn.

We hebben met 'Kleine Kinderen Grote Kansen' heel mooie voorbeelden gezien van hoe die mensen zich kunnen inleven in bepaalde taalproblematieken. Zij voelen de emotionele component aan van wat het betekent om hier aan te komen en een andere taal te spreken. Richting onderwijs capaciteit is op dat vlak veel winst te boeken, dus ik vind het belangrijk dat we daarop inzetten.

Ik vind het een goede piste, minister, om scholieren in het secundair onderwijs te gaan benaderen, maar het is dan ook superbelangrijk dat die leerlingen, als we die naar het onderwijs willen krijgen, zelf ook een positieve schoolervaring hebben. Daar mankeert het soms nog aan. Er zijn toch wel nog leerlingen die te maken hebben met discriminatie, waardoor ze geen positieve schoolervaring hebben en je ze niet snel naar het onderwijs zult halen. Op dat vlak is dus nog winst te boeken, alsook op het vlak van de lerarenopleiding.

Als er een volgende onderwijsambassadeur komt, dan kan iemand met een diverse achtergrond ook veel betekenen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het nieuwe programmatiemodel voor hogescholen – 1622 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, in de beleids- en begrotingstoelichting (BBT) Onderwijs en Vorming die we in november bespraken, werd 'efficiëntie in het hoger onderwijs verhogen' opgenomen als overkoepelende doelstelling 5. Bij operationele

doelstelling 5.4 over het onderwijslandschap en de financiering van het hoger onderwijs staat dat de minister een nieuw programmatiemodel zou ontwikkelen. Dit programmatiemodel moet ervoor zorgen dat er rationeel wordt gekeken naar nieuwe opleidingen of een reorganisatie van opleidingen in het hoger onderwijs.

Collega's, dat is niet alleen belangrijk voor de transparantie van het aanbod voor onze toekomstige studenten, maar ook voor de arbeidsmarkt – onder andere in het verschil tussen een afstudeerrichting, een macro- en een micro-opleiding, major- en minoropleidingen, maar ook in benamingen van opleidingen – zodat mensen nog weten waar het eigenlijk over gaat. Want als je vandaag op de arbeidsmarkt komt, spreekt men daar nog altijd over een A1 en een A2, en moet je soms nog uitleggen wat een gegradueerde hbo5 bachelor is, om dan nog eens het verschil uit te leggen tussen een opleiding – ik zeg maar iets – bachelor pedagogiek van het jonge kind, kleuteronderwijs, orthopedagogie, maatschappelijk werk. Dat zijn aparte opleidingen die ik nu opsom. Maar dan heb je binnen die opleidingen ook nog aparte afstudeerrichtingen.

In de toelichting die de minister op 24 november 2022 gaf, gaf hij aan dat het gesprek in de goede richting evolueert, maar dat de nodige evenwichten nog gevonden moesten worden. Vervolgens werd op 16 december binnen de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) een interne bespreking georganiseerd omtrent het thema. Die heeft ondertussen plaatsgevonden. Bovendien gaf u, minister, tijdens de begrotingsbespreking aan dat een nieuw model lastenverminderend kan werken voor de universiteiten.

Vandaar ook mijn volgende vragen. Welke elementen zijn naar voor gekomen bij de bespreking met de VLHORA en welke elementen zullen worden meegenomen bij de ontwikkeling van een nieuw programmatiemodel? Hoever staat de ontwikkeling van het nieuwe programmatiemodel voor hogescholen? Hebt u er al enig zicht op wanneer dat er zal zijn, weliswaar rekening houdend met die kwestie van de nodige evenwichten? Werd er reeds gekeken naar de mogelijkheden voor een nieuw model binnen de Vlaamse universiteiten?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is inderdaad de ambitie om te komen tot een rationeel georganiseerd en goed gespreid hogeronderwijslandschap, zodat we versnippering middelen, duplicatie, overlap en zo maximaal tegengegaan. Daarom hebben we in het kader van het Voorsprongfonds een aanzienlijk bedrag vrijgemaakt, namelijk 60 miljoen euro, met drie doelstellingen. Dat zijn: één, de uitbouw van een Vlaams opleidingsportfolio, toekomstbestendig en wendbaar; twee, levenslang leren binnen het hoger onderwijs; en drie, digitalisering binnen onderwijs.

Uw vraagstelling focust op de eerste doelstelling. Ik heb aan de universiteiten en hogescholen gevraagd om zelf voorstellen te formuleren rond een nieuw programmatiemodel, binnen de bestaande financiering. Die richtlijnen kunnen nadien dan worden omgezet in regelgeving. Die vraag was zowel gericht aan universiteiten als aan hogescholen. Ik heb daar ondertussen al over samengezeten met zowel de VLHORA als de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR). De VLHORA heeft mij eind december een voorstel van model voor actualisering en programmatie van het opleidingsaanbod aan de Vlaamse hogescholen voorgelegd. Binnen de VLIR is men de discussie nog aan het voeren. Daar zijn we er dus nog niet.

Maar ik erken ook dat ik vooralsnog nog niet alle afdoende antwoorden heb gekregen op de vragen naar rationalisatie. Ik denk dat je een nieuw model moet maken, gestoeld op: één, innovatie; twee, hoe je zorgt voor responsabilisering; en drie, rekening houden met de verwachtingen van de samenleving inzake het opleidingsaanbod. Ik ben absoluut bereid om de instellingen ter zake meer autonomie te geven, maar natuurlijk binnen die vooropgestelde krijtlijnen. Op korte termijn

stem ik hierover verder af met de VLIR en de VLHORA. Maar zoals gezegd: een deel van het werk is al verricht wat de hogescholen betreft. Wat de universiteiten betreft, is dat alleszins nog niet volledig afgewerkt.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u, minister, voor uw antwoord, en een stand van zaken waarbij er vooruitgang is, maar we er blijkbaar nog niet zijn. Het is inderdaad geen gemakkelijk onderwerp, want in de vorige legislatuur hadden we ook een evaluatie van het financieringsmodel gevraagd. Eigenlijk is die evaluatie dan een beschrijving geworden, een zeer interessant stuk. Maar een echte evaluatie en bijsturing zat daar niet in, ook vanwege de realiteit – en ik denk dat dat ook waar is – van de instellingen onderling. Want natuurlijk wil men daar de eigen positie behouden ten opzichte van de andere instellingen. Ik neem dat de instellingen ook niet kwalijk. Dat is een feit. Maar ik wil toch een oproep doen om samen te kijken naar de punten die u aanhaalt. In het Voorsprongfonds zit 60 miljoen euro.

Mijn vraag gaat vooral over dat opleidingsportfolio. Dat moet duidelijk zijn, ook voor de studenten. Ik stel mijn vraag vandaag, in maart, omdat ik weet dat er bij het eind van het schooljaar opnieuw delibererende klassenraden zijn, waar men adviezen geeft aan studenten. We moeten zorgen dat het ook voor de mensen uit het secundair onderwijs nog duidelijk is wat er allemaal is aan opleidingen, waar die toe opleiden, welk nut die hebben en waar je die kunt volgen. We hebben wel ons Hogeronderwijsregister, maar iedereen weet wat daar de werktitel van is, bij veel mensen. Dat wordt afgekort als HOR. Sommigen noemen dat ook wel het 'horror', om daar alles in terug te vinden.

Ik vind ook, minister, dat de drie punten waar ze aan moeten voldoen, drie goede punten zijn: innovatie stimuleren, responsabiliseren en ook die verwachtingen van de samenleving. Vooral rond dat responsabiliseren denk ik dat we nog eens moeten kijken hoe we instellingen daarin kunnen helpen. Want dat is natuurlijk een moeilijke. Dat gaat letterlijk over 'kill your darlings', om ruimte te krijgen voor innovatie, en dan zitten we heel snel in dat financieringsmodel.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik heb over dit thema ook al verschillende schriftelijke vragen gesteld. Het debat rond de rationalisering was toch een speerpunt van deze regering. Daar mag nu eens duidelijkheid komen in verband met de timing. Zult u dat deze legislatuur nog geregeld krijgen, of zal dat sowieso voor de volgende legislatuur zijn? Met andere woorden: zal een van uw speerpunten niet gerealiseerd worden tijdens deze legislatuur?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Mijn vraag gaat ook in die richting: rond een timing. Als u zegt dat er vanuit de VLIR nog niet veel op tafel is gekomen ... We zijn er nog niet, hebt u gezegd. Maar betekent dat dat we er nog helemaal niet zijn? Wanneer denkt u daarmee te landen? Maar vooral: wat hebben zij nog nodig om te kunnen landen? Want ik neem aan dat er toch heel weinig nieuwe elementen in het debat gebracht worden als je daar al twintig keer over vergaderd hebt. Ik kan me voorstellen dat de argumenten dan gekend zijn, dat ze op zijn. De vraag is: wat hebben zij nog nodig om hiermee te kunnen landen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft: ik heb eerlijk waar geen idee. Dat is ook hun autonomie. Ik heb gewoon gevraagd om een voorstel af te leveren. Maar ook met betrekking tot het voorstel van de VLHORA: dat zal nog wel het

voorwerp van enige discussie zijn. Want ik verheer niet: een van mijn nefralgieke punten in zulke voorstellen is de uiteindelijke arbitrage, de arbitrage om finaal te gaan bepalen wie welke opleiding mag programmeren. En daar knelt het schoentje soms. Maar dat is ook al zo bij het voorstel van de VLHORA. Ik verwacht dat dat mogelijk ook zal meespelen bij de VLIR. Ik kan u nog geen timing geven omdat ik daar zelf niet volledig meester van ben, maar het is wel mijn ambitie om ter zake met een nieuw programmatiemodel te komen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister. De ambitie om met een nieuw programmatiemodel te komen is, denk ik, een goede zaak, maar ik wil één ding opmerken als ik de collega hoor vragen wanneer het komt. Er zijn twee opties. Ofwel zeggen we dat de minister iets moet maken, iets moet beslissen, en is dat het dan, en dan is het er snel. Maar dan zal er allicht in de commissie, of zelfs in de plenaire vergadering, gezegd worden dat we dat in overleg moeten doen, en dat het gedragen moet worden door de instellingen. Ofwel zegt u dat het gedragen moet worden door de instellingen, maar dan vraagt dat tijd, om de redenen die ik daarnet heb opgesomd. Ik vind wel dat u daar intellectueel eerlijk moet zijn, want eender wat het wordt ... Als het in overleg gaat met de instellingen, vraagt u wanneer het komt. Het is natuurlijk van twee dingen één. Die intellectuele eerlijkheid moet u hier ook aan de dag leggen.

Maar ik denk dat het misschien wel goed is, minister, dat we vanuit het parlement de werkwijze ondersteunen, maar ook de VLIR en de VLHORA oproepen om daar ook hun verantwoordelijkheid te nemen, en ook een verantwoordelijkheid te nemen die in die mate verantwoordelijk is dat we in onze mailbox niet de vraag krijgen om alles te kunnen doen als er veel meer geld bij komt, en dat het dan opgelost is. Want dan komt de bal hier te liggen, collega's. U weet dat ook. Want het is niet dat ik van eender wie van jullie voorstellen heb gezien om in de begroting te schrappen, om dan meer te geven aan het hoger onderwijs. Ik zie wel dat een aantal van jullie meer willen geven, maar dan niet vanwaar het moest komen. We willen in Vlaanderen niet de federale weg op gaan, om Europees helemaal achteraan te bengelen, en dus onze kredietwaardigheid in het gedrang te brengen, zoals collega Coel gisteren ook aanbracht in de plenaire vergadering. Ik denk dat ook daar een vorm van responsabilisering aangewezen is. Maar ik zie u allemaal instemmend knikken om dat mee te geven aan de hogeronderwijsinstellingen. Dus dat is alvast een goed signaal van hier uit.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de besparing van een half miljard euro op de onderwijsbegroting door het lerarentekort – 1643 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Ik heb al wat geld gevonden, mijnheer Daniëls. Mijn vraag gaat over de besparing van een half miljard euro op de onderwijsbegroting door het lerarentekort. In een interview in Humo, dat uitkwam tijdens de krokusvakantie, nemen onderwijstopmannen Lieven Boeve van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV) en Koen Pelleriaux van het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) het onderwijsbeleid onder de loep. Nog maar eens gaat de hoofdmoot van het interview over het bijzonder problematische lerarentekort. Volgens Koen Pelleriaux is vooral de aanpak van dat tekort een teleurstelling.

De koepels hoopten duidelijk op meer, en doen een aantal concrete suggesties. Zo dringen ze er opnieuw op aan om zinstromers al hun anciënniteit te laten meenemen, willen ze betere aanvangsbegeleiding voor startende leerkrachten, meer middelen voor professionalisering en meer masters in het basisonderwijs en de lagere graden van het secundair en die ook als master verlonen. Het argument dat die maatregelen onbetaalbaar zijn, wordt weggezet door de topman van het GO!. Hij laat in het interview zwart op wit optekenen dat de minister een half miljard euro per jaar bespaart op de lonen door het lerarentekort.

Minister, wat is uw reactie op het cijfer van 500.000 euro jaarlijkse besparing op lonen door het lerarentekort? De onderwijstopman schudt dit toch niet uit zijn mouw en laat dat niet optekenen indien dit onjuist zou zijn?

Bent u niet van mening dat die middelen het onderwijs toebehoren en in onderwijspersoneel geïnvesteerd moet worden?

Welke pistes ziet u om in afwachting van een volledige bezetting van het lerarenkorps deze middelen toch in onderwijspersoneel te investeren?

Welke van de andere voorstellen om leraren te versterken die niet hoeven te wachten op de grote hervorming van Dirk Van Damme wilt u nog uitwerken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In het kader van het lerarentekort hebben we deze legislatuur al heel wat maatregelen genomen. Ik bespaar u de limitatieve opsomming. Er komen er nog aan, onder andere in het licht van het decreet op het lerarenambt, maar daar zal ik nog niet op vooruitlopen. Intussen roep ik iedereen op om vooral heel veel reclame te maken voor de meest fantastische job die er is, namelijk leerkracht. Alle woordvoerders in het onderwijs zouden die ambassadeursfunctie beter ter harte nemen.

Ik las in het interview met de topmannen heel veel waardevolle elementen, maar u focust op één zaak die werd aangehaald, namelijk meer geld. De vraag is of het toekennen van nog meer geld een zaligmakende oplossing is voor het lerarentekort, want dan moet je nog steeds mensen vinden. De scholen vinden nu al onvoldoende leraren, ik weet niet of we dat met enkel middelen kunnen verhelpen. Vandaag maken we al mogelijk dat de middelen die niet besteed kunnen worden door een gebrek aan leerkrachten, voor 20 procent toch omgezet kunnen worden in punten zodat men andere profielen kan aanwerven. We hebben al ruime mogelijkheden gecreëerd. De budgetten zijn nog nooit zo hoog geweest. Jaar op jaar stijgt het personeel nog altijd. We zitten op een 'all time high'. Er waren nog nooit zoveel onderwijspersoneelsleden als vandaag. Dat belet niet dat er nog tekorten zijn en we maatregelen nemen om ervoor te zorgen dat we extra kunnen werven.

De open-endregeling is het meest gulle financieringssysteem dat de Vlaamse overheid toekent. Op basis van kostendrijvers – leerlingenaantallen, sociaal-economische kenmerken van de leerlingen, anciënniteit van leerkrachten, ook inflatie – stijgen de budgetten gewoon mee, los van allerhande beleidsinitiatieven die we genomen hebben en die een budgettair kostenplaatje dragen. Deze legislatuur zijn er al voor meer dan 3,19 miljard per jaar extra onderwijskredieten – dat is recurrent – of 26,5 procent extra.

Deze regering stelt dat systeem niet ter discussie, ik hoop u ook niet, maar het wordt wel ter discussie gesteld. In dat interview wordt gesproken over openbenutting. Dan stel je de open-endregeling ter discussie. Het alternatief is dan: werken met een gesloten enveloppe. De scholen moeten dan maar hun plan trekken binnen die enveloppe. Dan waren de stijgingen die deze legislatuur al toegekend zijn – en er nog zullen komen – ook niet zo groot en vanzelfsprekend

geweest. Dat lijkt me geen vruchtbare piste in het voordeel van ons onderwijs te zijn, integendeel. Een open-endverhaal is een verhaal met de bluts en de buil. Als we ons enkel gaan beroepen op dat systeem als het goed uitkomt, daar zal men er bij begroting wel even anders tegen aankijken. Het is ofwel een open-endfinanciering ofwel een financiering zoals in de meeste andere domeinen, en werken met een gesloten enveloppe. Ik hou liever vast aan het open-endsysteem, want dat heeft ons op het vlak van die kostendrijvers al heel wat opgeleverd.

Waar we moeten naar kijken, is de organisatie van ons onderwijs en of daar geen opportuniteiten liggen. Ik ben ervan overtuigd dat er al heel wat kan binnen de huidige regelgeving waardoor scholen zich anders kunnen organiseren en toch nog kwaliteitsvol onderwijs kunnen aanbieden. Ook in het interview in Humo geven de heren Boeve en Pelleriaux daar trouwens voorbeelden van. Ik neem aan dat ze dat dan ook stimuleren in hun scholen.

Uit de recente projectvoorstellen voor de proeftuinen blijkt alvast dat er scholen en schoolbesturen zijn die daar heel creatief en efficiënt mee omgaan in de praktijk. Ik hoop dat we met die goede praktijken die we kunnen exporteren, nog een groot succes kunnen boeken.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik begrijp zeer goed dat de inzet van de middelen die vrijkomen door die onderbenutting het einde zou betekenen van de open-endregeling. Je berekent elk jaar het aantal leerlingen en op basis daarvan het aantal leerkrachten. Die moeten betaald worden. In september werft men die aan; in de loop van het jaar worden ze ziek en niet vervangen. Ze komen op het ziekenfonds, en de school bespaart geld. Die middelen kunnen worden gebruikt voor andere zaken – die zijn er genoeg in het onderwijs. Als er geen vervanger komt, dan heeft men geld over. Volgens de heer Pelleriaux – u hebt dat nog niet bevestigd – is dat een half miljard euro. Dat is veel geld dat uit het onderwijs vloeit, dat eigenlijk het onderwijs toekomt. Ik zie niet in waarom ik daarmee de open-endfinanciering in vraag zou stellen. Totaal niet, op geen enkele manier.

Ik vind wel dat dit bekeken moet worden. Dat geld is voorzien voor Onderwijs, hoe kunnen we het investeren in Onderwijs? U somt altijd de maatregelen op die u al genomen hebt. Zij kaarten dat ook nog eens aan in het interview, maar er zijn zoveel pijnpunten. U zegt altijd dat u het mogelijk hebt gemaakt dat er ook andere beroepen en masters in het onderwijs stappen. We hebben die cijfers opgevraagd, dat gaat niet vooruit, er komen geen andere beroepsgroepen, er zijn nauwelijks meer diversere teams in het onderwijs. Dat werkt niet, omdat ze niet verlood worden op masterniveau. Zij gaan niet naar het onderwijs. Zijinstromers is ook zo'n hoeraverhaal. We hebben niet veel zijinstromers, er is nog veel meer potentieel. De mensen die naar informatievergaderingen komen, meermaals zelfs, mensen die geïnteresseerd zijn om naar het onderwijs te komen, zetten de stap niet, omdat ze anciënniteit verliezen. Als ze de stap toch zetten, blijven ze niet – we hebben die cijfers ook opgevraagd, de uitstroom is enorm – omdat ze te weinig begeleid worden, in de klas gedropt worden en de aanvangsbeleiding te wensen overlaat. Op het vlak van professionalisering – dat weten we allang – geven we, in vergelijking met de OESO-landen (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) en andere beroepsgroepen, belachelijk weinig geld.

De onderwijstopmannen leggen daar echt de vinger op de wonde. Ze weten heel goed dat daar nog iets aan gedaan moet worden. We hoeven niet op de grote hervormingen van de heer Van Damme te wachten, die fundamenteeler en grondiger zullen zijn. Eigenlijk kan dat deze legislatuur nog. Mijn pleidooi is dubbel: om die knelpunten aan te pakken en om inderdaad die middelen die berekend en

voorzien zijn, waar provisie voor is, maar die niet worden toegekend, te gebruiken voor Onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, collega, dank u voor de vraag. De open-endfinanciering is gebaseerd op elke leerling die de klas binnenkomt, daardoor krijgt men middelen. Minister, dat gaat niet over meer geld, maar over de manier waarop de scholen de middelen kunnen aanwenden. Ik heb het al heel vaak gevraagd, ook schriftelijk, in deze commissie om specifieke cijfers te delen over het aantal scholen dat gebruikmaakt van die 20 procentregeling. Ik ben daar heel benieuwd naar. Hoe kunnen we scholen daarin nog ondersteunen en nog beter wegwijs maken in die complexe regelgeving qua personeelsbeleid. Idem voor de zijinstromers, er waren 4500 zijinstromers bij het begin van het schooljaar. Ik ben heel benieuwd naar de evolutie, hoeveel mensen staan er nog in de klas, hoeveel mensen hebben het onderwijs verlaten? Ik wil vooral weten waarom. Wat zijn de drempels? Hoe kunnen we hen nog beter ondersteunen?

De studie van De Witte zegt dat scholen met veel kinderen met SES-kenmerken (socio-economische status) veel meer vacatures open hebben staan. Ik heb het al aangekaart, ik vind het vooral frappant dat scholen die extra uren kunnen genereren door het publiek dat ze hebben, er niet in slagen om die in te vullen. Ze worden dubbel gestraft omdat ze die extra middelen niet kunnen inzetten omdat ze geen leerkrachten vinden. Ook dit wil ik zeker meenemen in het hele verhaal van het lerarentekort.

Cd&v heeft intussen een aantal concrete voorstellen gedaan om het tekort aan te pakken. We willen sterk vertrekken vanuit de lokale context en scholen handvaten geven om lokaal meer mogelijkheden te geven om hun hr-beleid vorm te geven. Dé school bestaat niet. Ik hoop dat we daarmee aan de slag kunnen gaan. Ik veronderstel dat u de Commissie van Wijzen ondertussen al gehoord hebt. Wat zijn hun voorstellen om op korte termijn het lerarentekort aan te pakken?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik vind de ideeën van collega Meuleman zeer interessant om het debat te voeden. Ik heb niet gehoord dat ze tegen de open-endfinanciering is, dat zat niet in haar betoog. Ik maak me wel zorgen, minister. Dat is een politiek debat. U zegt dat u al heel veel gedaan hebt de voorbije jaren om het lerarentekort aan te pakken. Wij vinden van niet, wij vinden dat er veel te veel zaken ad hoc zijn gebeurd. U hebt dat structureel onvoldoende aangepakt. We kunnen hier in de commissie elkaar urenlang proberen te overtuigen, ook in de koepel kunnen we dat doen, maar wat telt is het resultaat op de dagelijkse werkvloer, in de scholen. Dat is voor mij de juiste maat, veel meer dan politici die elkaar proberen te overtuigen.

U zegt dat we veel meer reclame moeten maken, maar het is in mijn ogen een vicieuze cirkel. Ik geef enkele voorbeelden uit de realiteit. Dat is toch wat telt? Niet wat wij ervan vinden en waarmee we elkaar willen overtuigen en wat we denken dat goed is. Professionalisering is heel belangrijk als je nieuwe mensen wilt aantrekken, dat is niet alleen in scholen zo maar ook in een lokaal bestuur en een bedrijf. Hoe kun je mensen laten professionaliseren als ze in hun vrije uren studie moeten overnemen omdat er geen leerkrachten voor de klas staan? Als de leerkracht geschiedenis gedurende maanden de uren wiskunde moet overnemen of toezichten of klassenraden moet overnemen, omdat er een gigantisch gebrek is aan leerkrachten, is er geen tijd voor professionalisering. Integendeel, men geraakt zelfs niet rond.

De directeurs zijn verantwoordelijk voor het hr-beleid. Dat is heel belangrijk binnen elke organisatie: een goed hr-beleid, loopbaanbegeleiding, professionalisering. De

directeurs hebben daar vandaag amper of geen tijd voor. En u zegt dat we maar een beetje reclame moeten maken. Ik zat twee weken geleden in een groep van twintig mensen waar twee leerkrachten waren, studenten, middelbareschoolstudenten enzovoort. De leerkrachten zeiden dat men niet naar het onderwijs moest komen, omdat ze met veel te weinig zijn. Sommige leerkrachten moeten twee tot drie uur met de kinderen bezig zijn op de speelplaats omdat er geen leerkrachten voor de klas staan. Een andere leerkracht zegt dat hij een interim van twee maanden heeft en dan is het gedaan. Is dat de reclame die we moeten maken? Dat is de realiteit, minister. Zo komen mensen niet naar het onderwijs.

Wij hebben ook al voorstellen gedaan, maar er is geen enkel structureel beleid om dat lerarentekort aan te pakken. U mag nog honderd keer zeggen dat we reclame moeten maken, we kunnen misschien nog een aantal tv-programma's maken. Maar de realiteit is dat mensen die in het onderwijs staan – ik doe niet negatief, het is inderdaad de mooiste job – het niet meer aankunnen zowel in het basis- als het secundair onderwijs. Het lukt niet meer. Waarom vallen er zo veel mensen uit? U vraagt zich dat toch ook af? In de school van mijn vrouw is het de ene na de andere, ze zien het niet meer zitten, ze hebben een burn-out. Ze waren gekomen om les te geven, wetenschappen bijvoorbeeld, niet om al die andere klassen op te vangen. Zolang we dat niet onder ogen zien ...

Minister, waarom blijft u in uw eigen geloof? U hebt dit en dit en dat gedaan. Help me dat te begrijpen, de realiteit is anders. Het is zoals de Russen die zeggen dat ze maar vijfhonderd gesneuvelden hebben in Oekraïne, terwijl het er tienduizend zijn. Dat is het zonlicht ontkennen. Dat stoort mij mateloos. We mogen hier nog uren discussiëren, maar het geraakt niet opgelost, integendeel, het wordt alsmäär slechter. Laat ons dat alstublieft onder ogen zien en er iets aan doen. U blijft zeggen dat u dat en dat gedaan hebt, maar de realiteit zegt het tegendeel. Dat stoort mij.

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Ik denk dat we met de laatste tussenkomst vrij ver afgedreven zijn van de initiële vraag, en dat is eigenlijk een beetje een vals, of alleszins een theoretisch debat. *(Opmerkingen van Steve Vandenberghe)*

Mijnheer Vandenberghe, we hebben ook naar u geluisterd.

Het is een vals of theoretisch debat dat hier gevoerd wordt, in die zin dat het wordt voorgesteld alsof er op het einde van het jaar nog ergens 500 miljoen euro op de rekening staat, die niet is uitgegeven en die in de zak van de Vlaamse begroting wordt gestoken. Maar zo werkt het natuurlijk niet. En dat stellen we ook elk jaar met zijn allen vast als wij hier de jaarrekening bespreken, of alleszins de bespreking van hoe het vorig begrotingsjaar is afgerond. Dan kijken we naar de onderbenutting, en het percentage van middelen die voorzien waren die zijn uitgegeven. En dat zit altijd ruim boven de 99 procent binnen onderwijs. Dus quasi elke euro die in het begin van het jaar voorzien is via de begroting, wordt ook effectief uitgegeven.

Dat komt natuurlijk omdat een begroting meer is dan tellen hoeveel leerlingen er zijn, hoeveel leerkrachten er daarvoor voorzien moeten worden, hoeveel die leerkrachten kosten ... Die begroting houdt ook rekening met de realiteit op het terrein, van hoeveel leerkrachten er vorig jaar betaald zijn geweest, en hoeveel de verwachting is dat we dit jaar zullen moeten betalen. Dan kom je dus tot een bedrag in de begroting dat voorzien wordt voor lonen, dat – als je dat goed inschat – relatief goed overeenkomt met wat je effectief aan lonen zult moeten betalen in het jaar dat komt. En dat blijkt toch te kloppen, aangezien de onderbenuttingscijfers 99 procent zijn.

Een tweede zaak: wat is het probleem? Is het een probleem van centen, of is het een probleem van mensen? Ik denk dat de minister heel duidelijk is, en dat is ook het principe van die open-end: elke leerkracht die aangeworven kan worden in een school, binnen het kader waar men recht op heeft, zal betaald worden. Daar is geen enkele discussie over mogelijk. Dat geld zal er zijn. Die zal zijn loon krijgen. Die zal betaald worden. Het probleem is niet de centen, het probleem zijn de mensen. Dan kun je vragen of we dat geld, voor mensen die er niet zijn, of waar we niet van verwachten dat die er zullen zijn, niet moeten voorzien om er dan iets anders mee te doen.

Dat is natuurlijk een heel vreemd debat. Ofwel voorzie je dat geld om aan die mensen hun loon uit te betalen, en dan moet je zorgen dat die mensen er zijn. Dan zegt de begroting dat je dat geld gekregen hebt, en als je daar iets anders mee doet, en volgend jaar zijn die mensen er wel, zegt de begroting dat je dat geld al gekregen hebt om die mensen te betalen. Je hebt het aan iets anders gegeven, maar dat is uw probleem. Dan moet je het jaar daarna als bevoegd minister aan begroting zeggen dat je geld tekortkomt, omdat je dat geld geheroriënteerd hebt naar begeleiding, naar professionalisering, naar dit of dat, allemaal nuttige zaken waar we over kunnen discussiëren. Maar dat is niet de manier waarop we een begroting maken, en die compatibel is met het principe van open-end.

Ik vind het persoonlijk jammer dat de topman van een belangrijk onderwijsnet, ons eigen net dan nog, van de Vlaamse Gemeenschap, dat zo in een artikel voorstelt, alsof de Vlaamse Gemeenschap 500 miljoen euro op het einde van het jaar van de rekening van Onderwijs haalt, en dat voor andere dingen gebruikt. Dat is manifest onjuist. Als het GO! erin slaagt om die mensen te vinden om voor de klassen te staan, dan zullen die allemaal correct hun loon krijgen, en daarnaast moeten we uiteraard het politiek debat voeren over wat we met de centen die we als Vlaamse Regering voor Onderwijs voorzien nog kunnen doen, maar wel binnen de centen die voorzien zijn, en niet in theoretische oefeningen waarbij we 500 miljoen euro hadden voorzien waar we dan iets anders mee hadden moeten doen, om daar het jaar daarna dan geen lonen mee te betalen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is goed dat u wat duidt, mijnheer Coel, en dus lessen geeft inzake begroting, want de initiële tussenkomst bevat nogal wat pertinente onwaarheden en feitelijke onjuistheden. Een begroting wordt niet gebaseerd op een soort theoretisch maximum, maar op de verwachte kosten, op basis van de besteding in de afgelopen jaren. Daarop wordt de begroting gebaseerd.

En trouwens, als het gaat over het aantikken, dan gaat het niet enkel over het aantikken op basis van aantal leerlingen, mevrouw Vandromme, maar ook over anciënniteit, SES-kenmerken, ziektevervanging, detachering, tijdelijke loopbaanonderbreking, en ga zo maar door.

Wij zijn gezegend met die open-endfinanciering. Wat de facto gesuggereerd wordt, is dat je dan altijd uitkomt op een soort enveloppefinanciering. Ja, dan zijn we, denk ik, altijd slechter af, echt waar.

Twee, met betrekking tot de data wordt er gevraagd naar de 20 procentregel. Die is nog maar net dit schooljaar ingevoerd. Na afronding van dit schooljaar kunnen we die data dan ook wel brengen. Ik hoor alleszins, als ik mijn oor te luisteren leg, dat de meeste scholen die kampen met een lerarentekort effectief gebruikmaken van de 20 procentregel en er dankbaar gebruik van maken. Alleen vereist het natuurlijk wel wat creativiteit. En die expertise en mogelijk creativiteit zijn niet altijd even sterk aanwezig.

Mijnheer Vandenberghe, ik heb van uw vreemdsoortig reclamepraatje niet alle constructieve voorstellen kunnen noteren. Wat ik u wel zeg, is dat wij erin geslaagd zijn ... *(Opmerkingen van Steve Vandenberghe)*

Maar ik zal u de realiteit geven. *(Opmerkingen van Steve Vandenberghe)*

De realiteit is dat we, niettegenstaande de krapte op de arbeidsmarkt in zowat alle sectoren, onder andere door een totaal afwezig activeringsbeleid op federaal niveau ... *(Opmerkingen van Steve Vandenberghe)*

... er met diverse maatregelen die we nemen de afgelopen jaren wel in geslaagd zijn doorbraken te realiseren op het vlak van patstellingen die al jaren bestonden, die in vorige regeerperiodes nooit zijn aangepakt. Het gaat dan over de vaste benoeming, over de anciënniteit voor zijinstromers. En nu zegt u: het is te weinig. Dat is ook allemaal correct, maar ervoor was het nul. Nul, in vorige regeerperiodes. In vorige regeerperiodes is men er gewoon niet in geslaagd om ervoor te zorgen dat lerarenuren konden worden omgezet in punten. Nooit. Dat was een totaal taboe. Er mocht zelfs niet over worden gesproken in het onderwijsveld.

Wel, dat zijn drie fundamentele doorbraken – en zo kan ik er nog wel enkele opsommen – die we gerealiseerd hebben. En er komen nog extra maatregelen. Stap voor stap vooruitgang boeken. Maar het zijn wel die maatregelen die ervoor gezorgd hebben dat we, niettegenstaande de krapte op de arbeidsmarkt, nog nooit zo veel onderwijspersoneelsleden gehad hebben als vandaag. En verschillende sectoren zeggen dat ze met een daling van het aantal werknemers zitten. Wij zitten nog altijd met een stijging van het aantal werknemers. Gelukkig maar. En we gaan er met extra maatregelen voor zorgen – stap voor stap vooruitgang boeken – dat we een nog sterkere instroom gaan kunnen realiseren. Maar laat ons daarnaast, vanuit het concept ‘open scholen’ dat ik daarstraks vermeld heb, de deuren opengooien en reclame maken voor de schoonste job met de grootste impact op het leven van kinderen en jongeren. Dat is door les te geven en dat ook heel positief te benaderen, en ook gebruik te maken van de middenstroom waarmee we gezegend zijn in deze regeerperiode: 3,2 miljard euro erbij. Ik hoop dat we dat allemaal gaan kunnen spenderen aan nog extra leerkrachten om nog meer tegemoet te kunnen komen aan het bestaande tekort.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, ik heb daar ook al eens een schriftelijke vraag over gesteld. Ik ben het met u eens. Wat u doet, is al op voorhand rekening houden met het feit dat er heel wat zieken zullen zijn en er geen vervangingen kunnen zijn. Dat is een soort aanwendingspercentage – ik weet niet hoe ik het moet noemen –, waarbij er inderdaad al rekening gehouden wordt met het niet volledig invullen van het lerarenkorps. Mijn schriftelijke vraag toen was: kunt u transparant zijn over de coëfficiënt die gebruikt wordt? Want, naar wij horen, wordt dat altijd maar groter en groter en groter. Er wordt dus altijd maar uitgegaan van het feit dat het lerarentekort zal blijven oplopen. Dus gaan we het geld dat we voorzien – dat is dan nogal een schone open-endfinanciering – altijd maar verlagen. Want we weten toch dat we ze niet gaan kunnen invullen. Als u zegt van nee, dat is ook goed. Maar kan ik dan een antwoord krijgen op de vraag die ik daarover al gesteld heb en kan er transparant aangetoond worden dat dat percentage niet omhooggaat, dat er, met andere woorden, geen rekening gehouden wordt met meer niet-ingevulde vervangingen of vacatures, en je dus in feite altijd maar minder moet uitgeven en voorzien in de begroting? Want dan kun je inderdaad zeggen dat het onderbenuttingspercentage laag blijft. Maar je voorziet altijd maar minder en minder geld, omdat je rekent op het feit dat je geen vervangingen zult kunnen doen en je een lerarentekort zult hebben. Dus, als u zegt van nee – en u lacht –, geef mij dan in alle transparantie die cijfers, om aan te tonen dat er

inderdaad niet altijd maar minder en minder wordt voorzien in de begroting, omdat men d'office al rekening houdt met een steeds groter wordend lerarentekort. Kunt u mij die berekening bezorgen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Maar mevrouw, nogmaals, de begroting wordt gebaseerd op basis van de voorgaande jaren. *(Opmerkingen van Elisabeth Meuleman)*

Gaat dat er echt niet in?

De voorzitter: Goed, we gaan deze vraag beëindigen. Ik denk dat er voldoende over gezegd is.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jean-Jacques De Gucht aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verminderde aantal uren geschiedenis in het Gemeenschapsonderwijs – 1718 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Björn Rzoska aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de mogelijke schraping van uren geschiedenis en aardrijkskunde in het GO! – 1851 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Minister, een aantal weken geleden werden in de aanloop naar de nieuwe eindtermen en leerplannen de lessentabellen voor het Gemeenschapsonderwijs (GO!) bekendgemaakt. Daaruit bleek dat leerlingen een uurtje minder geschiedenis en aardrijkskunde krijgen. Dat nieuws heeft toch wel enige deining veroorzaakt. 21 leraren geschiedenis vragen, samen met de historici De Wever van de UGent en Van Nieuwenhuysse van de KU Leuven, in een gezamenlijke open brief met aandrang om dat te herbekijken.

“Leraren geschiedenis vragen al lang niet minder, juist méér uren geschiedenis”, schrijven de ondertekenaars. Als je kijkt naar vandaag, een tijd van extremisme, radicalisering, complot- en zwart-witdenken, is aandacht voor geschiedenis inderdaad meer dan nodig. Deze beslissing dreigt vooral een negatieve impact te hebben op de historische kennis en vaardigheden die jongeren met zich meenemen als ze eenmaal de middelbareschoolbanken verlaten. Het vergt namelijk veel tijd en energie om leerlingen historisch te leren denken. Ondertussen is er ook een petitie opgestart om dit terug te draaien, die op 28 februari al meer dan vijfduizend handtekeningen kon verzamelen.

Het GO! reageerde op de commotie door te stellen dat er geen inhouden verloren zullen gaan. Zo kunnen bepaalde thema's aan bod komen in andere vakken, zoals Nederlands. Ook komen er nieuwe vakken bij, zoals burgerschap. Actuele thema's zoals democratie horen bij geschiedenis, maar overlappen ook met een vak zoals burgerschap. Historici hebben echter vragen bij het versnipperen van het vak geschiedenis over verschillende vakken.

Minister, ik moet u zeggen dat ik over de hele lijn akkoord ga met de diverse zaken die naar voren zijn gebracht. Ik heb ondertussen, omdat ik daar ook al op een

ander moment over heb gecommuniceerd, ook mails gekregen van mensen die stellen dat ik daar op een andere manier naar moet kijken. Dit wordt eigenlijk opgemaakt door onder andere een bepaalde dienst binnen het GO! en staat eigenlijk los van de manier waarop het GO! dat zelf doet. Het is niet zo dat het GO! op een bepaald moment is samengekomen. Dat wordt samengesteld door mensen binnen een dienst zonder dat daar heel veel debat over wordt gevoerd binnen het hele GO!. Ik vind echter dat er zeker niet moet worden gesnoeid in het weten wat en hoe en het plaatsen in een historisch kader. Reken daar nog eens bij dat we levensbeschouwing sowieso gaan afschaffen. Daar zijn we het allemaal over eens. Men zal ook religieuze en levensbeschouwelijke kennis moeten hebben, want dat heeft toch wel een belangrijke impact gehad op onze geschiedenis, en heeft die ook op vandaag en op de toekomst. Ik denk dus dat het heel belangrijk is om een juist historisch kader te hebben, ook om zaken die in het verleden zijn gebeurd, niet te herhalen.

Minister, hoe staat u tegenover de plannen van het GO!, en hoe zult u ervoor zorgen, natuurlijk samen met ons, dat jongeren ook in de toekomst een juist historisch kader krijgen, wat heel belangrijk is om mee te zijn met wat er vandaag gebeurt? Vandaag is immers gevormd door wat er in het verleden is gebeurd.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Voorzitter, collega De Gucht heeft het probleem al uitstekend geschetst. Enkele weken geleden kwam het nieuws naar buiten van de nieuwe lestabellen van het Gemeenschapsonderwijs. Daaruit blijkt dat er wordt bespaard op de vakken aardrijkskunde en geschiedenis. Iedereen die terugkijkt in het verleden, weet dat het niet de eerste keer is dat die vakken worden geïsoleerd bij het maken van nieuwe lestabellen.

Deze keer stelt het GO! een verschuiving voor in de derde graad. Voor de doorstroomrichtingen, het vroegere aso, moet de derde graad het met een halfuur minder aardrijkskunde doen. Voor geschiedenis gaat er een uur af, van vier naar drie. Ook in de tweede graad wordt er geschoven met de uren.

Alles heeft te maken met de zogenaamde minimumdoelen, waarin het onder meer gaat over burgerschap, dat in de nieuwe lessentabellen van het GO! een afzonderlijk vak wordt ten koste van uren geschiedenis en aardrijkskunde. Het versterken van competenties inzake Nederlands en wiskunde vind ik zeker en vast te begrijpen. Het is evenwel vreemd, en misschien wel tekenend, dat dan meteen vakken zoals aardrijkskunde en geschiedenis worden geïsoleerd. Daarmee wordt op zijn minst de indruk gewekt dat ze minder nodig zijn in de ontwikkeling van jongeren. Dat is toch wel een merkwaardige keuze, een heel vreemde ontwikkeling op een moment dat er in Europa opnieuw oorlog is en dat elke dag in de krant kaartjes staan van plekken waar jammer genoeg wordt gevochten, en ook op een moment dat een programma zoals 'Het verhaal van Vlaanderen' – zij het dat we over de inhoud daarvan kunnen discussiëren – wekenlang meer dan een miljoen mensen aan het scherm kluisterde.

Minister, vandaar mijn vragen. Wat is uw reactie op het gegeven dat in het GO! mogelijk uren aardrijkskunde en geschiedenis sneuvelen? Is het aangeven van inzichten in het verleden van Vlaanderen en de evoluties in de levensomstandigheden van de mensen die hier wonen en hebben gewoond, geen essentiële opdracht van het onderwijs in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U weet dat mijn actieradius, mijn mogelijkheden, mijn bevoegdheden als minister van Onderwijs beperkt zijn door de vrijheid van onderwijs. Het Grondwettelijk Hof kijkt daar soms nogal eens kritisch naar. Dat geldt

echter niet alleen voor mij, trouwens. Dat geldt ook voor u. Welke rol hebben wij ter zake als decreetgever of als uitvoerende macht? Wij leggen grosso modo twee zaken vast. Er zijn de eindtermen, die ik zou willen herbenoemen als minimumdoelen, namelijk datgene wat kinderen, jongeren moeten kennen en kunnen. Ik maak niet langer gewag van eindtermen, want dat suggereert bijvoorbeeld dat het daar stopt, dat dat de terminus is. Neen, minimumdoelen. Scholen moeten net de ambitie hebben om voor die kennis de lat hoger te leggen en verder te gaan dan die minimumdoelen. We leggen die vast op basis van de zestien sleutelcompetenties die decretaal zijn vastgelegd.

Een tweede belangrijke bevoegdheid is het vastleggen van het minimum aantal lestijden. In de regelgeving voor het secundair onderwijs is opgenomen dat er minimaal 28 lessen per week worden gegeven, verspreid over veertig lesweken. In het aso is dat meestal 32 uur, in het tso en het kunstsecundair onderwijs (kso) 34 uur en in het bso 36 uur. Dat komt natuurlijk omdat er naast de algemene vorming ook nog voldoende tijd moet zijn voor het aanleren van een beroep en dus van beroepsvaardigheden.

Het belangrijkste in deze discussie is, denk ik, het eerste element, namelijk het vastleggen van de minimumdoelen. Wat gebeurt er in de praktijk? Die vastgelegde minimumdoelen, dus van wat kinderen en jongeren moeten kennen en kunnen, vertalen onderwijskoepels als een soort dienstverlening in leerplannen en ook in lessenroosters. De scholen zijn echter autonoom. De vrijheid van onderwijs geldt niet voor de koepels. De vrijheid van onderwijs geldt voor de scholen. Zij doen daar dus eigenlijk naar eigen inzicht mee wat zij willen. Ook al beseft men dat niet altijd ten volle, dat is ook altijd een boodschap die we moeten meegeven. De scholen moeten die vrijheid gebruiken om via hun inzichten te komen tot het realiseren van de minimumdoelen. Scholen zijn vrij wat de koppeling van de sleutelcompetenties en de minimumdoelen aan vakken betreft. Daardoor kan het bijvoorbeeld voorkomen dat zij bepaalde minimumdoelen realiseren via een of meerdere vakken, bijvoorbeeld als het gaat over historisch bewustzijn, als het gaat over burgerschap.

Burgerschap is misschien het beste voorbeeld. Sommigen zullen de minimumdoelen die zijn gekoppeld aan die sleutelcompetentie, vertalen in een apart vak burgerschap. De decreetgever, het Vlaams Parlement heeft er trouwens voor gekozen om burgerschap ook mee te nemen in de minimumdoelen. Ik denk dat u het daarover met mij eens zult zijn. Dat gaat over democratische waarden en normen die we ook willen meegeven in ons secundair onderwijs. Men kan burgerschap en de minimumdoelen die daaraan zijn gerelateerd, meegeven in geschiedenis of een ander vak, maar ook in een apart vak. Dat zijn keuzes die de scholen zelf kunnen maken. Men heeft dat in sommige gevallen via de ontworpen lessentabellen gedaan als apart vak, maar, opnieuw, men kan daarin andere keuzes maken. De onderwijsverstrekkers, dus de koepels, zoals het Gemeenschapsonderwijs, bieden die lessentabellen dus louter aan ter ondersteuning van de schoolbesturen. Dat zijn ontwerplessentabellen. Ook Katholiek Onderwijs Vlaanderen doet dat. Men heeft daar al voorlopig lessentabellen bekendgemaakt. Het Gemeenschapsonderwijs heeft er in de communicatie ook op gewezen dat die lessentabellen richtinggevend zijn en dat het elk schoolbestuur vrij staat om die al dan niet te volgen. Ik weet dat de meeste scholen die niet klakkeloos overnemen, maar aanpassen aan hun eigen projecten en inzichten. Ik vind dat we moeten blijven benadrukken dat dat louter suggesties zijn. De scholen gaan daarmee om volgens de eigen inzichten.

Ik denk dat er zich nog een vraagstelling aandient over die eindtermen of minimumdoelen. Vanzelfsprekend bent u het, is het het Vlaams Parlement dat die minimumdoelen finaal vastlegt. Die worden ontwikkeld door de onderwijsverstrekkers zelve, door leerkrachten, door experts, maar finaal is het altijd dit Vlaams

Parlement dat daar zijn zegen aan geeft en die al dan niet in gewijzigde vorm goedkeurt. Dat is de enige mogelijkheid die we ter zake hebben. Het geven van een vertaalslag in zowel leerplannen als lessenroosters behoort echter volledig tot de autonomie van elke school.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik betwist ook niet op welke manier dat benaderd moet worden en ik betwist ook niet op welke manier er vandaag inkleuring gegeven wordt aan de vrijheid van onderwijs. Ik maak mij alleen zorgen, niet alleen als politicus, maar in het algemeen als mens, in de communicatie dat men wat minder geschiedenis en aardrijkskunde gaat geven, waarop de redenering volgt dat dat niet betekent dat het niet aan bod komt, want dat kan in de lessen burgerschap en het kan ook nog in de lessen Nederlands. Dan heb ik zoiets van: dan gaan we toch volledig voorbij aan het feit dat we er toch in zouden moeten slagen om elk kind dat in het leerplichtonderwijs zit, in die jaren een historische kennis te laten ontwikkelen. Als je dat verspreid doet, is dat toch bijzonder moeilijk.

Dus ik betwist ook niet wat u naar voren haalt. Mijn punt is gewoon dat het belangrijk is dat wij erop wijzen wat het belang is van die historische kennis, omdat, als je die niet hebt, dat eigenlijk ook de manier waarop je vandaag naar de maatschappij kijkt en naar hoe de maatschappij door bepaalde zaken kan evolueren, onder druk zet. En je ziet dat overal in wereld, en daar heb ik gewoon angst voor. Het is net zo, als het over aardrijkskunde gaat. Je kunt aardrijkskunde benaderen als het vak waarin je leert welke hoofdstad bij welk land hoort, of je kunt aardrijkskunde benaderen als het vak waarin je leert welke impact de klimaatverandering op de wereld heeft. Dat zijn zaken die volgens mij heel belangrijk zijn om mee te geven aan volgende generaties, juist om zich te wapenen en om te weten op welke manier ze kritisch naar die wereld moeten kijken. Ik vind burgerschap heel belangrijk, maar laat mij één ding duidelijk stellen: je kunt waarden en normen maar begrijpen, als je weet welke de problemen zijn op het moment dat die waarden en normen losgelaten worden. Een historische kennis is dus juist ook belangrijk om die waarden en normen te internaliseren en ook uit te dragen in de gemeenschap in het algemeen en ook in de verdere ontwikkeling. Ik denk dat dat dus heel belangrijk is en dat we daar vanuit onze commissie duidelijk op moeten wijzen.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Minister, ik had uw eerste antwoord eigenlijk verwacht, en u hebt daar natuurlijk een punt. Maar wij zijn ook mensen die in een samenleving staan. In dezen steek ik ook niet weg dat ik daar zelf, als historicus, toch wel met – hoe moet ik het zeggen – zeer veel scepsis naar kijk, omdat het ook niet de eerste keer is. Vandaar dat ik ook dat engagement wel wil opnemen om hier in het parlement, waar we ook een stem hebben, toch een stem aan dat ongenoegen te geven. Dat gaat niet enkel over, zoals collega De Gucht – trouwens terecht – stelt, kijken waar we vandaan komen om te begrijpen waar we vandaag staan en morgen naartoe gaan, maar dat is ook omdat het toch vreemd is, vind ik, dat een koepel die stap zet, in de tijden waarin we vandaag leven. En die zullen er mogen ook nog zijn. Net hetzelfde wat betreft, in mijn ogen, aardrijkskunde.

Oké, ik maak abstractie van mijn eigen situatie, waarbij ik een hele goede leerkracht geschiedenis heb gehad, die mij – hoe moet ik het zeggen – ergens geprikkeld heeft om uiteindelijk die stap te zetten om het ook professioneel te gaan doen. Maar goed, ik kijk het met lede ogen aan en ik hoop ... U zegt wel dat die lestabellen richtinggevend zijn, maar u weet ook dat heel veel van die scholen, zelfs al zijn ze autonoom, die lestabellen ook wel volgen, omdat zij vaak ook niet

het beleidsvoerend vermogen hebben om andere keuzes te maken. Zij hangen voor een stuk ook af van de koepels om dat te gaan uitrollen.

Dus ik vraag u, misschien eerder als geëngageerd politicus, die in het verleden toch ... Ik kan mij een aantal uitspraken van u voor de geest halen, waarbij u toch ook wel misschien aan de grens hebt gelopen van uw bevoegdheid, of er zelfs over bent gegaan. U bent een mens die in de samenleving staat. Ik heb gisteren een heel gepassioneerde, vurige minister van Onderwijs gezien – en in mijn ogen terecht, tussen twee haken –, maar dan hoop ik ook dat u in dezen dezelfde passie aan de dag legt om te zeggen: let op met het afbouwen van uren geschiedenis en aardrijkskunde.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik ben blij dat er hier zoveel aandacht is voor geschiedenis en historiek – 'Het verhaal van Vlaanderen', maar dan op school. Misschien had dat gegeven ook meegenomen kunnen worden. In die context verbaasde het ons als N-VA-fractie ook dat het GO! vanuit zijn centrale diensten aangeeft dat het voor hen met minder uren geschiedenis kan.

Wat de minister zegt, is 100 procent juist. Ik denk dat we die oproep allemaal samen moeten uitdragen, collega's, om tegen scholen te zeggen dat ze die vrijheid hebben. Ze hebben die vrijheid. Ze moeten niet alle vakken op een hoopje gooien. Ze moeten niet coachend werken. Ze moeten niet met integrale opdrachten werken. Wij zeggen niet dat alles onderzoekend moet gebeuren. Dat is hun vrijheid. En als zij dus een lessentabel maken met twee uur geschiedenis, een uur aardrijkskunde, een uur chemie, drie uur Nederlands, dan is dat perfect in orde.

Meer zelfs, ik roep die scholen op, als ze dat zouden doen en ze krijgen tegenwerking van hun koepel, om naar het Grondwettelijk Hof te stappen en klacht in te dienen. Want dan wordt hun vrijheid van onderwijs krachtens artikel 24 ingeperkt. En niemand mag dat, ook de koepel niet, ook het net niet, waar men al dan niet vrijwillig bij aangesloten is. Want dat is dan nog het grappige. In andere netten betaalt men lidgeld. En dan krijgt men iets terug waar men het niet mee eens is. In een normale wereld stop je dan met lidgeld te betalen en denk je: "Bij die club wil ik niet horen, want die levert iets waar ik niets mee ben." Maar als je toch je lidgeld blijft betalen en je blijft toch lid van die club, kun je zeggen dat je dat naast je neerlegt. Minister, het is zeer goed dat u dat nog eens duidt. Misschien moeten we dat ook wel samen uitdragen, collega's, want dat is wel wat wij in decreten schrijven. Dus misschien moeten we dat ook zeggen.

Collega De Gucht, het feit dat het zestien sleutelcompetenties zijn, is een beslissing uit de vorige legislatuur. Ik ga niet wegsteken dat uw partij grote voorstander was om de vakken niet meer te laten bestaan. Als Jo De Ro op één ding heel dikwijls heeft gehamerd, was het dat. Ik geef u dat gewoon mee voor de geschiedenis – om dat woord dan maar te gebruiken – in dezen.

Op de centrale raad van het GO! hebt u eigenlijk geen impact, minister. Die is autonoom. Maar als ik dan kijk naar de samenstelling van die autonome raad, denk ik dat een aantal collega's hier aanwezig daar zeer goede contacten mee hebben. Het staat die centrale raad van het GO! natuurlijk vrij om deze beslissing uit diezelfde diensten naar zich toe te trekken en te zeggen dat hij het daar niet mee eens is. Want de centrale raad is de inrichtende macht. Zij zijn baas. Ook aan de verschillende scholengroepen kunnen ze aangeven dat dit niet is wat zij voorstellen.

Collega's, in dezen dus absolute steun aan de scholen die hun vrijheid gebruiken om die uren geschiedenis, zoals collega De Gucht dat heel mooi heeft geschetst, werkelijk ingang te laten vinden bij alle leerlingen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Collega's, vanuit onze fractie alvast alle sympathie voor de betrokken leerkrachten die dit aan de kaak stellen en die zich zorgen maken over de vakken aardrijkskunde en geschiedenis, maar ook andere vakken die wat minder aan bod komen.

Er zijn inderdaad zestien sleutelcompetenties met eindtermen. En ik kan u geruststellen, minister. In het decreet staat al verwoord dat die eindtermen ook effectief minimumdoelen zijn. Maar wat er ook gebeurt, wat het curriculum ook is, wat de lessentabellen ook mogen zijn, als die richtinggevend zijn ... En trouwens, collega's, in heel veel lessentabellen staat er vrije ruimte, wat wil zeggen dat scholen dat zelf kunnen invullen, naast de richtinggevende lessentabel die ze krijgen van hun koepel of net. Als dat allemaal vast zou liggen, dan nog is het aan de scholen om die eindtermen en die minimumdoelen te halen, minister.

Voor ons is het ongelooflijk belangrijk dat er, naast de aandacht voor Nederlands en wiskunde, ook aandacht is voor die andere sleutelcompetenties. Ik herinner mij heel goed dat ik tijdens de bespreking over de eindtermen, tijdens de coronaperiode, in de grote Koepelzaal, de vraag gesteld heb aan de ontwerpers van de eindtermen en de sleutelcompetenties, of die gelijkwaardig zijn. Dat was ook de manier waarop we het decreet specifiek moesten lezen.

Voor onze fractie is het ook belangrijk dat men binnen de school gaat internaliseren, dat men normen en waarden gaat uitdragen en van daaruit les gaat geven. En dat is net het punt dat een school een school maakt en dat de vrijheid van onderwijs zo specifiek maakt. Heel specifiek denk ik dus dat we scholen moeten wijzen op de mogelijkheden die ze hebben.

Ik heb nog een specifieke vraag, minister. U zegt dat in het Gemeenschaps-onderwijs schoolbesturen daarover kunnen beslissen. Maar wie is dan het schoolbestuur in het Gemeenschapsonderwijs? Dat is dan toch de raad waar collega Daniëls het over had? Hoe kunnen scholen daar dan een punt maken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor alle duidelijkheid: historisch bewustzijn vind ik heel belangrijk. Net daarom is er, denk ik, ook het initiatief met betrekking tot de Canon van Vlaanderen, dat ook geestdriftig onthaald is en dat net focust op dat historisch bewustzijn.

Ik kan u wel geruststellen: het is niet mijn indruk, als ik de werkzaamheden van de ontwikkelcommissies – dus diegenen die bezig zijn met de ontwikkeling van de minimumdoelen – bekijk, dat men inzake aardrijkskunde en geschiedenis de lat lager legt. En dat is maar goed ook, net vanwege het belang dat hier ook wordt toegedicht aan geschiedenis.

Maar, met betrekking tot de ontwikkeling van de lessenroosters – als ik dan toch eens de verdediging mag opnemen van diegenen die de moeilijke taak hebben om die lessenroosters te gaan ontwikkelen –, is het natuurlijk een 'zero-sum game'. Je hebt een beschikbare lestijd: in het aso is dat gangbaar 32 uur, in het tso en het kso 34 uur, in het bso 36 uur. Dat is een zero-sum game: als je iets toevoegt, moet je iets schrappen. En natuurlijk heeft dit Vlaams Parlement in de loop der tijden, maar ook vrij recent, verschillende sleutelcompetenties, en dus kennisvereisten, toegevoegd. Maar dan moet je in de praktijk natuurlijk ook iets gaan schrappen. Ik heb nu in de recente discussie vanuit de notie van de zero-sum game wel meegegeven – ik ben dat ook overeengekomen met onder andere de onderwijsverstrekkers – dat, wanneer je keuzes moet maken, je prioritair moet

kiezen voor de essentiële vakken wiskunde en Nederlands. Dat is de afspraak die we gemaakt hebben.

Los daarvan kan ik ten eerste zeggen dat ik niet de indruk heb dat de lat inzake geschiedenis en aardrijkskunde qua kennisvereisten in de ontwikkelcommissies lager wordt gelegd, zeker niet. Maar goed, het zal absoluut naar hier komen. Maar ik snap dat het een ondankbare taak is om toch een suggestie te doen met betrekking tot die lessenroosters. Maar het blijft overeind dat elke school in kwestie volledig autonoom is om met die suggestie in concreto om te gaan. Men kan daar volledig van afwijken. Er is een totale autonomie, er is een vrijheid van onderwijs.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik denk dat ik gezegd heb wat ik daarover te zeggen heb: dat kan allemaal goed zijn. Ik denk alleen dat het belangrijk is dat we juist de boodschap brengen welk belang dit heeft en dat we – hoe die raad ook samengesteld mag zijn, mijnheer Daniëls – vanuit dit parlement – en ook u, als minister – gewoon de boodschap geven dat een goede historische kennis en ook kennis wat betreft het vak aardrijkskunde belangrijk zijn. De communicatie die men daarover vanuit het GO! heeft georganiseerd, welke ook de impact moge zijn op de individuele scholen, heeft naar perceptie van het belang van die vakken, eerlijk gezegd, een bijzonder negatieve invloed gehad.

De voorzitter: De heer Rzoska heeft het woord.

Björn Rzoska (Groen): Collega's, ik sluit mij daar graag bij aan. Het doet deugd dat hier vandaag over zo goed als alle fracties heen gezegd is dat historische kennis en historisch bewustzijn essentieel zijn in de ontwikkeling van jonge mensen, net zoals aardrijkskunde. Ik erken dat scholen autonoom zijn en zelf kunnen kiezen. Ik hoop dat ze die autonomie ten volle gaan opzoeken. Maar ik hoop ook dat het GO! geluisterd heeft en zijn lestabelen in die zin misschien nog bijstuurt.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het vereiste taalniveau voor onderwijspersoneel – 1828 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Het onderwijs kreunt onder een lerarentekort, en directeuren uit het praktijkgericht onderwijs zijn maar wat blij als er mannen of vrouwen met de nodige kennis en bagage hun leerlingen de stiel willen aanleren. Het tekort aan leerkrachten is voor technische en praktische vakken in het secundair onderwijs immers groot. Vaak zijn het mensen die reeds jarenlange ervaring hebben in de privésector en op latere leeftijd hun kennis, ervaring en passie willen doorgeven aan de volgende generatie. Die kennis en ervaring hebben ze zelf niet altijd opgedaan op de schoolbanken, maar al werkend. Jammer genoeg blijkt dat voor de Vlaamse overheid niet te volstaan.

Want om les te geven in het Vlaamse onderwijs moet je de onderwijstaal beheersen, wat ook logisch is. Geen probleem, zou je denken, als je moedertaal het Nederlands is, je altijd naar school bent geweest in het Nederlands, en altijd in Vlaanderen hebt gewoond. Toch blijkt dat niet het geval te zijn voor de Vlaamse overheid. Nogal wat praktijkleerkrachten worden immers niet aangesteld op basis

van een bekwaamheidsbewijs, maar op basis van nuttige ervaring. Voor technische en praktische vakken is er immers een hele lijst van vakken waarvoor deze leerkrachten nuttige ervaring kunnen aanvragen. Deze praktijkleerkrachten hebben soms slechts een getuigschrift van de tweede graad behaald, maar kunnen door hun jarenlange ervaring wel de nodige praktische vaardigheden bij de leerlingen overbrengen.

Wat blijkt nu? Als je aangesteld bent op basis van die nuttige ervaring en je dus niet via een Nederlandstalig studiebewijs kunt aantonen dat je het Nederlands machtig bent op niveau C1, voldoe je niet aan de aanstellingsvoorwaarden voor onderwijspersoneel. Het Agentschap voor Onderwijsdiensten geeft een taalafwijking van drie jaar, waarin de leerkracht de tijd krijgt aan te tonen dat hij of zij de Nederlandse taal op niveau C1 beheerst.

De in Vlaanderen geboren en getogen praktijkleraar kan bewijzen dat hij of zij Nederlands kent door zich hiervoor te wenden tot een door het Certificaat Nederlands als Vreemde taal (CNaVT) erkende instelling – wat 375 euro kost –, door een Interuniversitaire Taaltest Nederlands voor Anderstaligen (ITNA) te behalen – dat kost 190 euro –, of via Selor.

Minister, hoeveel leerkrachten zijn er momenteel met een taalafwijking aan de slag?

Erkent u de absurditeit van bovenstaande regelgeving in het geval dat de schoolloopbaan van de praktijkleerkracht steeds in het Nederlands is verlopen?

Ziet u een mogelijkheid om een uitzondering te voorzien op deze regelgeving voor leerkrachten die steeds hun schoolloopbaan in het Nederlands hebben volbracht?

Kunt u bevestigen dat enkel een mondelinge test Nederlands via Selor, die de kennis van het Nederlands op niveau C1 bewijst, in dezen kan volstaan?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Heel concreet zijn er momenteel zo'n 650 leerkrachten met een taalafwijking aan de slag. Er zijn elf leerkrachten die in meer dan één onderwijsniveau zijn tewerkgesteld en 405 leerkrachten hebben de Belgische nationaliteit. Wat de onderverdeling betreft: in het basisonderwijs zijn er 198, in de centra voor volwassenonderwijs 57, in het deeltijds kunstonderwijs 72, en in het secundair onderwijs 334. Dat leidt tot de som van 661.

We vragen in Vlaanderen inderdaad aan onze leraren dat ze het Nederlands als onderwijstaal op een voldoende hoog niveau beheersen. Dat is geen nieuw gegeven en dat is ook een essentiële kwaliteitseis. Dat gaf u zelf ook terecht aan.

Ons onderwijs is onderworpen aan een taalwetgeving. Dat houdt in dat een personeelslid dat aangesteld wordt in het onderwijs, moet beantwoorden aan de taalvereisten. Die taalvereisten houden in dat een personeelslid op een bepaald niveau de kennis van de onderwijstaal moet kunnen aantonen.

Er is wel een verschil tussen de periode voor en die na september 2009. Tot en met september 2009 hanteerden we voor ons onderwijs als toetssteen voor de kennis van het Nederlands als onderwijstaal de taalwetgeving uit 1963. Die wetgeving hanteerde de begrippen 'grondige kennis van de onderwijstaal' en 'voldoende kennis van de onderwijstaal'. Om die taalkennis te bewijzen, moest een kandidaat verschillende examenonderdelen afleggen.

Sinds september 2009 hanteren we het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Talen (ERK), dat vanaf 1971 in de schoot van de Raad van

Europa werd ontwikkeld, en dat in 2006 werd vertaald door de Nederlandse Taalunie. Dit referentiekader beschrijft wat een 'taalleerder' moet leren om een taal te kunnen gebruiken voor communicatie en welke kennis en vaardigheden hij moet ontwikkelen om daarbij doeltreffend te kunnen handelen. Het definieert ook de vaardigheidsniveaus waarmee de voortgang van de taalleerder kan worden gemeten in iedere fase van het leerproces.

Dat ERK biedt een gemeenschappelijke basis voor een expliciete beschrijving van doelstellingen, inhoud en methoden in verschillende domeinen, waaronder naast onderwijs ook het professionele domein.

Om het vereiste kennisniveau van het Nederlands aan te tonen, is in 2009 gekozen om te werken met bekwaamheidsbewijzen die in onderwijs gelden voor de verschillende ambten. Als dat bekwaamheidsbewijs in een Vlaamse onderwijsinstelling werd behaald of in het Nederlands, en dan het vereiste taalniveau aantoont, dan voldoet het personeelslid aan de taalvereiste.

Maar een personeelslid dat niet beschikt over dat diploma, kan altijd die taalkennis via een andere weg aantonen. Dit kan via een ander diploma of erkend certificaat dat de taalkennis aantoont, of via een erkende taaltest. Maar ook daar hebben we dus die afwijking voorzien.

Als een personeelslid bij de indiensttreding niet onmiddellijk de vereiste taalkennis kan aantonen, dan voorziet de regelgeving een uitzondering waardoor de betrokkene toch al aan de slag kan. Voor de duur van drie kalenderjaren, te rekenen vanaf de eerste aanstelling, kan de betrokkene aangesteld worden en correct bezoldigd worden in het ambt. Vervolgens kan hij ook de kennis van het Nederlands aantonen. De wijze waarop is geregeld in een omzendbrief.

Daar zijn wel wat mogelijkheden. Er is bijvoorbeeld het afleggen van een taaltest bij Selor. Die testen worden afgenomen in modules die zijn gekoppeld aan de diverse niveaus van het ERK. Dat kan trouwens gratis.

Bij het afleggen van een taaltest via Selor wordt nagegaan of het vereiste kennisniveau van de onderwijstaal wordt aangetoond voor vier vaardigheden: lezen, luisteren, spreken en schrijven. Dan heb je natuurlijk verschillende niveaus: een hoger of lager niveau van het ERK, afhankelijk van de vaardigheid.

Een bijkomende uitzondering voorzien op de al bestaande afwijking van drie kalenderjaren vind ik niet aangewezen. We hebben een vrij open en toch soepele afwijkmogelijkheid voorzien. Drie kalenderjaren zou toch moeten volstaan. Ik denk dat de vereiste kennis van de onderwijstaal een voorwaarde is om aangesteld te worden, en ook om een vaste benoeming te verkrijgen, trouwens. En daar dus permanent een uitzondering op voorzien, dat lijkt mij veel achterpoortjes te kunnen openen. Dat betekent ook dat een personeelslid trouwens nooit een stabiele loopbaan in het onderwijs zou kunnen uitbouwen, ook gelet op de link met de vaste benoeming.

De meeste praktijkleraren hebben vandaag wel degelijk een lerarenopleiding of hebben een opleiding in het secundair onderwijs genoten. Op basis van die diploma's voldoen zij aan de taalvereisten. Als iemand enkel op basis van nuttige ervaring onder een ander bekwaamheidsbewijs is aangesteld, dan heeft hij dus geen ander diploma. Dan lijkt het mijns inziens meer dan terecht om een bewijs van de vereiste taalkennis op te leggen.

Ik denk dat het lerarentekort niet mag worden gebruikt om afstand te nemen van de huidige kwaliteitsvereisten, of om daar permanente uitzonderingen op toe te kennen. Ik vind niet dat we het signaal moeten geven dat we de lat dan maar lager

leggen. Ik denk dat er een soepele mogelijkheid is voorzien om alsnog binnen de termijn van drie jaar die talenkennis aan te tonen. Dat zou moeten volstaan.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): De vraag is zeker niet defensief bedoeld. Het is meer een oprechte vraag vanuit een bezorgdheid. Wij zijn natuurlijk voor goede, sterke praktijkleerkrachten. Maar een geboren en getogen Vlaming drie keer naar Brussel, naar Selor sturen voor een test?

Dan heb ik nog enkele bijkomende vragen. Hoe ziet u eigenlijk de rol van de evaluaties van directies? Als het Nederlands onvoldoende is, dan kunnen zij die persoon eigenlijk niet voor de klas zetten. Dat kan toch ook voor een stuk binnen het evaluatiebeleid, of het geven van al dan niet negatieve evaluaties? Hoe ziet u dat daarin?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Gelet op de mogelijkheid die wordt geboden, als men dan geen formeel – ik zal het zo noemen – bewijs heeft van talenkennis, geven we de scholen de autonomie om te evalueren of de betrokkene dan toch afdoende kennis heeft van het Nederlands om goed les te kunnen geven. Dat varieert ook naargelang het vak dat wordt gegeven. Als het bijvoorbeeld om een taalvak of net om een praktijkvak gaat, dan kan ik begrijpen dat men daar al dan niet een wat grotere soepelheid aan de dag legt. Dat is hun volledige autonomie. We geven daar eigenlijk bijna carte blanche aan de onderwijsinstellingen in kwestie, om zelf te bepalen of de kennis van het Nederlands afdoende is, om dan in een periode van maximaal drie jaar in een andere formele weg die talenkennis te gaan bewijzen, en dan uit te komen op een diploma of attestering in een andere vorm.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.